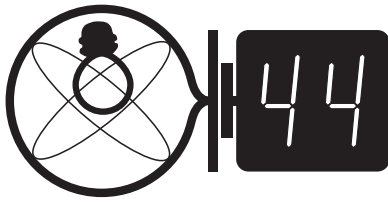
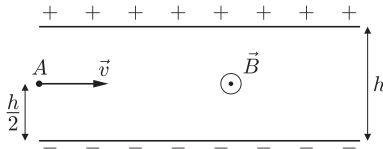

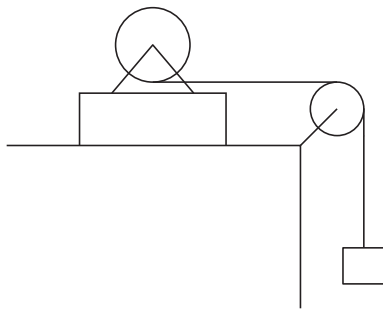
Klub 44

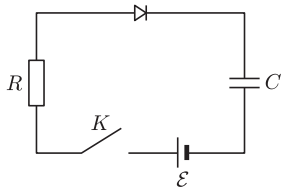
Termin nadsyłania rozwiązań: 31 VIII 2013

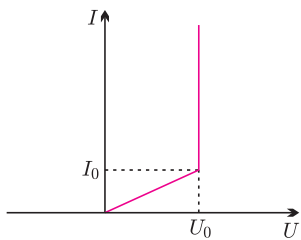
Rys. 1

Rys. 2

Rys. 3(a)

Rys. 3(b)

Zadania z fizyki nr 560, 561

Redaguje Elżbieta ZAWISTOWSKA

560. Jeżeli w pewnym inercyjnym układzie odniesienia istnieje tylko pole elektryczne $\vec{E}$, to w układzie poruszającym się z prędkością $\vec{v}$ względem układu pierwotnego, gdy możemy zaniedbać efekty relatywistyczne, istnieje również pole magnetyczne $\vec{B}' = -(\vec{v} \times \vec{E})/c^2$, gdzie c jest prędkością światła. Sprawdź prawdziwość tego stwierdzenia na przykładzie pola od ładunku punktowego, rozważanego w obu układach.

561. Kondensator płaski umieszczono w jednorodnym polu magnetycznym o indukcji B (rys. 1). Napięcie między okładkami kondensatora wynosi U , odległość między okładkami h . Z punktu A wylatuje elektron prostopadle do linii pola magnetycznego. Jaki warunek musi spełniać prędkość elektronu, żeby przeleciał on przez kondensator bez kontaktu z jego okładkami? Siły ciężkości nie uwzględniamy, efekty relatywistyczne możemy zaniedbać.

Rozwiązania zadań z numeru 2/2013

Przypominamy treść zadań:

552. Do podstawki leżącej na stole przymocowany jest pełny walec o promieniu R , który może swobodnie obracać się wokół własnej osi. Do końca nici nawiniętej na walec i przerzuconej przez nieruchomy bloczek, jak na rysunku 2, przymocowano ciężarek. Masy podstawki, walca i ciężarka są jednakowe. Ile obrotów wykona walec w czasie t ? W chwili początkowej układ spoczywa. Tarcie można zaniedbać.

553. Ile ciepła wydzieli się na oporze R w obwodzie przedstawionym na rysunku 3(a) po zamknięciu klucza? W chwili początkowej kondensator o pojemności C nie jest naładowany. Siła elektromotoryczna źródła prądu wynosi $\mathcal{E}$, opór wewnętrzny źródła jest zaniedbywalny. Wyidealizowana charakterystyka prądowo-napięciowa diody przedstawiona jest na rysunku 3(b).

552. Oznaczmy masy ciężarka, podstawki i walca przez m . Równanie ruchu ciężarka ma postać $ma = mg - N$, gdzie a jest jego przyspieszeniem, a N siłą naprężenia nici. N jest jedyną siłą działającą w kierunku poziomym na układ podstawki i walca, zatem oznaczając przez a_1 przyspieszenie ruchu postępowego tego układu, możemy napisać: $2ma_1 = N$. Moment bezwładności pełnego walca względem jego osi wynosi $I = mR^2/2$, a równanie ruchu obrotowego względem tej osi ma postać $I\epsilon = NR$, gdzie ϵ jest przyspieszeniem kątowym. Przyspieszenie względem Ziemi najniższej położonego punktu walca równe jest przyspieszeniu ciężarka, mamy więc związek $a = a_1 + \epsilon R$. Eliminując z wypisanych równań przyspieszenia liniowe oraz naprężenie nici, otrzymujemy wzór na przyspieszenie katowe walca: $\epsilon = \frac{4g}{7R}$. Droga katowa walca wynosi

$$\alpha = \epsilon t^2/2, \text{ zatem szukana liczba obrotów to } n = \frac{\alpha}{2\pi} = \frac{gt^2}{7\pi r}.$$

553. Załóżmy, że natężenie prądu w obwodzie po zamknięciu klucza jest większe od I_0 , czyli spełniony jest warunek $(\epsilon - U_0)/R > I_0$. Podczas ładowania kondensatora natężenie prądu maleje i w pewnym czasie t_1 , dopóki nie osiągnie wartości I_0 , napięcie na diodzie ma stałą wartość U_0 . Ładunek, którym naładuje się w tym czasie kondensator, wynosi $Q_1 = c(\epsilon - RI_0 - U_0)$. Zgodnie z zasadą zachowania energii: $\epsilon Q_1 = U_0 + \frac{Q_1^2}{2c} + W_{1R}$, gdzie W_{1R} jest ciepłem wydzielonym na oporze R w czasie t_1 . W czasie t_2 , gdy natężenie prądu w obwodzie jest mniejsze niż I_0 i maleje do zera, napięcie na diodzie maleje liniowo z natężeniem prądu, czyli jej opór $r = U_0/I_0$ jest stały. Ładunek, który przepływa w tym czasie w obwodzie, wynosi $\Delta Q = Q_2 - Q_1$, gdzie końcowy ładunek na kondensatorze to $Q_2 = c\epsilon$. Energia wydzielona w tym czasie w obwodzie równa jest pracy źródła i wynosi $\epsilon \Delta Q = \frac{Q_2^2}{2c} - \frac{Q_1^2}{2c} + W_{2R} + W_r$, gdzie w_r jest ciepłem wydzielonym na diodzie, a w_{2R} ciepłem wydzielonym na oporze R w czasie t_2 . Ponieważ dioda i opornik są połączone szeregowo i w każdej chwili płynie przez nie prąd o tym samym natężeniu, zachodzi związek $W_{2R}/W_r = R/r$. Całkowite ciepło wydzielone na oporze R w czasie $t_1 + t_2$ wynosi

$$W_{1R} + W_{2R} = \frac{1}{2} \left(c((\epsilon - U_0)^2 - (I_0 R)^2) + \frac{Rc}{R+r} (U_0 + I_0 R)^2 \right).$$

Czołówka ligi zadaniowej **Klub 44 F** po uwzględnieniu ocen rozwiązań zadań 546 ($WT = 1,77$), 547 ($WT = 2,46$) 548 ($WT = 2,09$) i 549 ($WT = 1$) z numerów 11 i 12/2012

Andrzej Nowogrodzki	Chocianów	43,27
Tomasz Wietecha	Tarnów	41,35
Tomasz Rudny	Warszawa	35,20
Krzysztof Magiera	Łosów	32,79
Andrzej Idzik	Bolesławiec	31,81